

§ 59

Dnr KS 2015-213

Dpl 913

Svar på motion från Christer Bohlin (FP) gällande Klarvattendammen i Dannemora

Christer Bohlin (FP) yrkar i motion daterad 2015-03-12 att

- Möjligheterna för att höja vattennivån i Klarvattendammen i Dannemora utreds
- Möjligheterna att söka bidrag för utredning och tänkbara åtgärder från instanser i Sverige och EU undersöks

Kommunfullmäktig har i beslut 2015-04-21 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Strategienhetens underlag gällande motioner om vattensystemet i Dannemora – Österbybruk samt Klarvattendammen, daterat 2015-05-07 samt Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggrens (S) svar på motionen, daterat 2015-05-11 föreligger.

Arbetsutskottets förslag 2015-05-12

Christer Bohlins (FP) motion gällande Klarvattendammen i Dannemora besvaras med Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggrens (S) svar på motionen, daterat 2015-05-11.

Kommunfullmäktiges beslut gällande kommunfullmäktiges mål, Budget 2015, Flerårsplan 2016-2018, att en plan tas fram för miljöförbättrande åtgärder i första hand för Dannemorasjöns vattenområde är under beredning.

Motionen anses härmed besvarad.

I ärendet yttrar sig Christer Bohlin (FP).

Kommunstyrelsens förslag 2015-05-18

Christer Bohlins (FP) motion gällande Klarvattendammen i Dannemora besvaras med Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggrens (S) svar på motionen, daterat 2015-05-11.

I kommunfullmäktiges beslut gällande kommunfullmäktiges mål, Budget 2015, Flerårsplan 2016-2018, att en plan tas fram för miljöförbättrande åtgärder i första hand för Dannemorasjöns vattenområde är under beredning.

Motionen anses härmed besvarad.

I ärendet yttrar sig Christer Bohlin (FP).

Kommunfullmäktiges beslut

Christer Bohlins (FP) motion gällande Klarvattendammen i Dannemora besvaras med Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggrens (S) svar på motionen, daterat 2015-05-11. (Bilaga 13).

Kommunfullmäktiges beslut gällande kommunfullmäktiges mål, Budget 2015, Flerårsplan 2016-2018, att en plan tas fram för miljöförbättrande åtgärder i första hand för Dannemorasjöns vattenområde är under beredning.

Motionen anses härmed besvarad.

Delges:
Christer Bohlin (FP)
Hemsidan

2015-03-12

Kommunfullmäktige
Östhammars kommun

Motion gällande Klarvattendammen i Dannemora

Läget

Invid Dannemora gruva finns en damm med namnet Klarvattendammen. Tidigare har gruvverksamheten tillämpad en s.k. våt malmprocess och då lett vatten fram och åter till dammen. Dammen har haft ett tillopp från det dike som avvattnar Karmdammen, en damm som finns beläget på andra sidan väg 292. Överskottsvatten från båda dessa har avvattnats till Dannemorasjön.

Någon gång har diket som ansluter Klarvattendammen lagts igen och stängt av tilloppet.

Klarvattendammen har under årens lopp kommit att utvecklas till en väl fungerande fågelsjö. Med fågelsjö menas en sjö med sådana skilda vattendjup att många fågelarter trivs och pro-
vianterar vid flyttningen. Vissa arter stannar för att häcka. En mycket rar fågelart är gråhake-
doppingen som under lång tid tillbaka häckat i dammen. Den fågeln har sin viktigaste
svenska förekomst i Västerbotten och Skåne. För övrigt häckar den i Finland och det stora
Ryssland. Men, och det är anmärkningsvärt, den finns sedan lång tid tillbaka i Dannemoras
Klarvattendamm.

En annan rar djurart värd att nämna är uttern som försett sig med fisk från Karmdammen och
antagligen också i Klarvattendammen. I vart fall har Trafikverket förstått det och anlagt ut-
terövergångar såväl vid Dannemoravägen som länsväg 292. Uttern, som enligt uppgift finns
kvar, är rödlistad, vilket förklarar myndighetens berömvärda åtagande. Rödlistningen innebär
att mark-, vägägare och andra ansvariga har skyldighet att vidta sådana åtgärder som skyd-
dar arten.

Vad som håller på att hända

Vattennivån i den isolerade Klarvattendammen sjunker och är nu på en sådan nivå att djurli-
vet hotas. Hela dammen håller på att bli träskmark som ingen människa kan glädjas åt. Allra
minst de Dannemora- och Österbybruksbor, som promenerar längs dammens stränder och
längs cykelvägen som bildar en effektiv vall för vattnet i sjön, och som njuter av skrattnåsar-
nas grälände. För några år sedan fanns ett fågeltorn så att människor med sina kikare kunde
studera fågellivet. Fågeltornet brändes ned av en illasinnad för några år sedan och dammen
håller på att dö.

Invändningar

Förutom de invändningar som berör ansvarsfrågorna så menar några att Klarvattendammen
innesluter giftiga ämnen från gruvverksamheten och därför inte bör röras. Till dem kan jag
försäkra att det aldrig kommer att handla om att avvattna dammen, vilket skulle sprida de gif-
tiga ämnena, utan det handlar om att tillföra vatten. Skulle diket mellan Klarvattendammen
och vattendraget som avvattnar Karmdammens fungera, skulle Klarvattendammen fyllas
med vatten vid varje vårflood, vatten som sen dunstar under sommaren.

Till dem som menar att frågorna som berör Klarvattendammen förtar de strävanden som finns angående hela det sjösystem som omger Österbytrakten, vill jag säga att Klarvattendammen inte är en del i detta vattenflöde. Dammen är endast en blindtarm i detta komplexa system.

Kommunstyrelsen har nyligen behandlat en skrivelse från en privatperson som föreslagit att kommunen skulle initiera en process i Mark- och Miljödomstolen för att ändra på sakernas tillstånd för Klarvattendammen. Mot bakgrund av att det tidigare vidtagits åtgärder som förhindrat flödet till Klarvattendammen, uppenbarligen i strid med gällande vattendom, torde det vara ostridigt och dessutom enkelt att återställa flödet.

Motionen

Jag yrkar:

att möjligheterna för att höja vattennivån i Klarvattendammen i Dannemora utreds samt

att möjligheterna att söka bidrag för utredning och tänkbara åtgärder från instanser i Sverige och EU undersöks.

Christer Bohlin

Folkpartiet Liberalerna

Rapport:

#S0147 Klarvattendammen

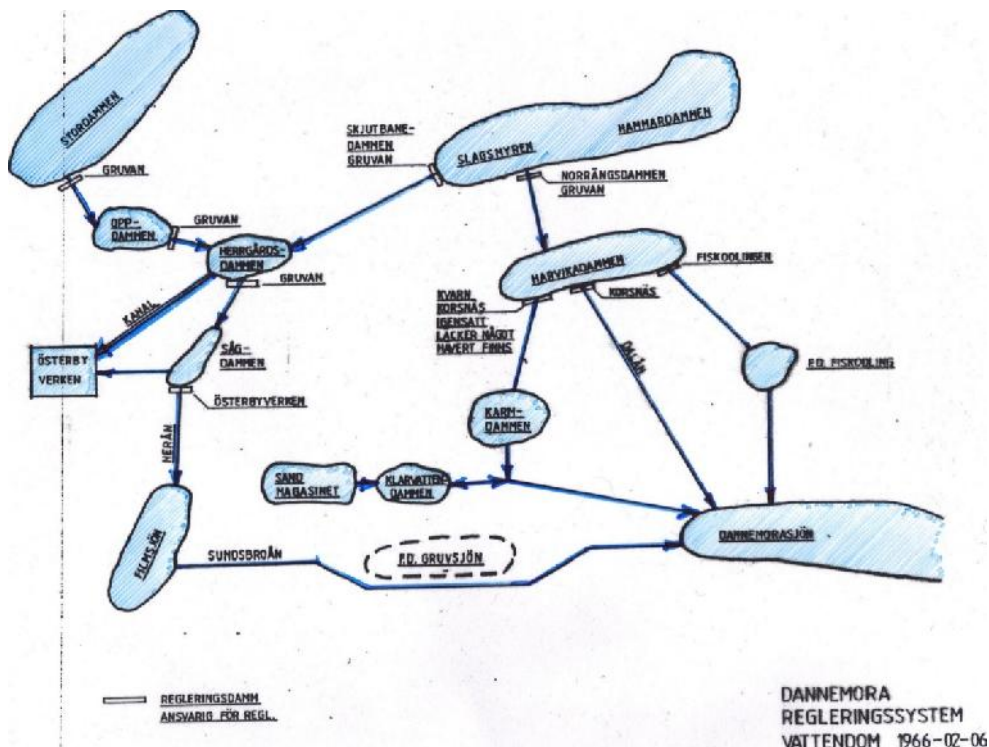
Gällande: 2015-04-07

Historik

När den gamla gruvan stängde 1992 stängdes också vattenflödet genom rörledningen från gruvan till Sandmagasinet av, och därmed även det vatten som filtrerat genom befintliga jordlager för att uppumpas från dräneringsrören till Klarvattendammen.

1. Dammsystemet

I området finns ett invecklat dammsystem.

Figur 1: Dammsystemet (Vattenrådet)

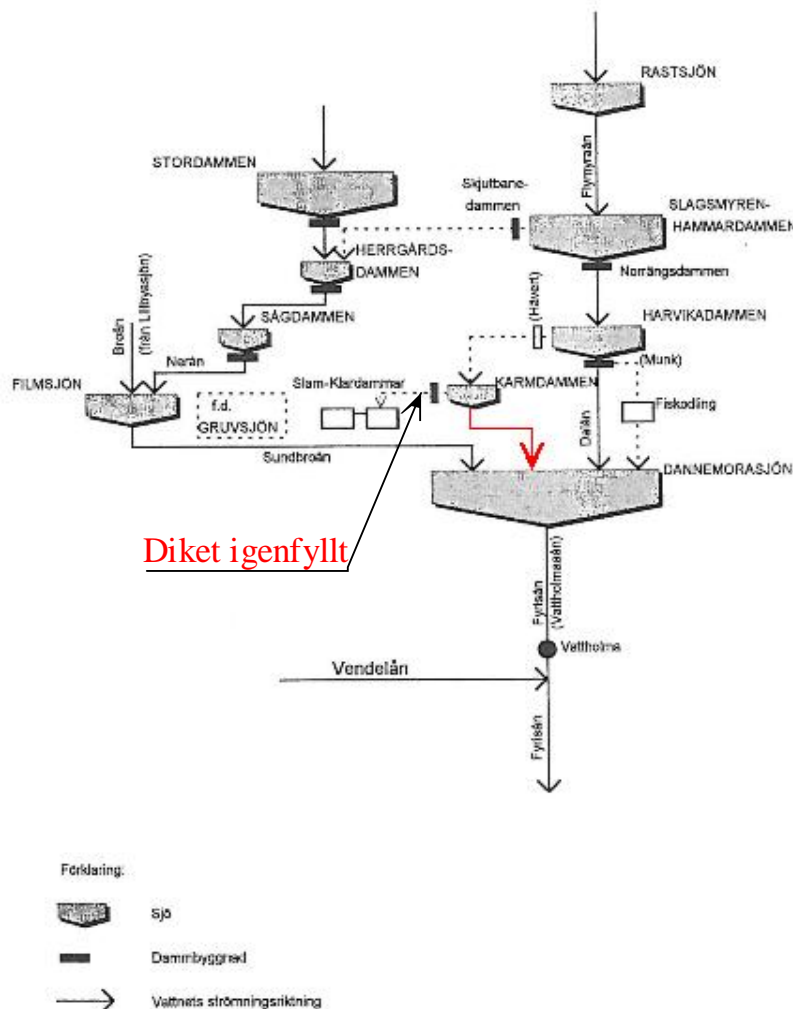
Alla dessa dammar hänger ihop för att skapa en avrinning från skogsmarken.

Folkpartiet Liberalerna	Styrdokument #S0147 Klarvattendammen, 2015-04-07	Sid 2(6)
-------------------------	---	----------

Dammen som denna rapport handlar om heter Klarvattendammen och den har ursprungligen använts som vattentäkt för gruvverksamheten. Det som skiljer Klarvattendammen från de övriga dammarna är att den utgör en blindtarm på vattensystemet. Det gör att förekomsten av gifter i dammen inte kan spridas så länge ingen avtappning sker.

Problemet med Klarvattendammen är att vattennivån sjunker så att om inget görs kommer den att förvandlas till våtmark till men för människor och djur.

Orsaken till att dammen fördäras visas i figur 2 som visar hur dammarna hänger samman. Här kan man se att tillflödet till Klarvattendammen har byggts bort samtidigt som det har schaktats ett nytt dike som leder vattenflödet förbi Klarvattendammen. Detta nya dike har inte redovisats i denna schematiska ritning.

Figur 2: Schematisk bild av vattensystemet (Vattenrådet)

Folkpartiet Liberalerna	Styrdokument #S0147 Klarvattendammen, 2015-04-07	Sid 3(6)
-------------------------	---	----------

Hur landskapet ser ut visas i figur 3. Det röda visar nuvarande flödet medan det gula på flygbilden visar det nu förstörda tillflödet till Klarvattendammen.

Figur 3: Vattenflödet Karmdammen – Klarvattendammen - Dannemorasjön

Klarvattendammen är en fågelsjö. Det som utmärker en sådan är att det finns ett varierande vattendjup för att tillfredsställa olika fågelarter. För att Klarvattendammen ska återfå sin karaktär som fågelsjö behöver vatten tillföras och det kan ske genom att man nyttjar sig av vårfloden (se figur 97) som en gång om året kommer att fylla den tillräckligt. Någon avrinning behövs inte, under sommaren sker en avdunstning, allt medan doppingarna och andra rara fågelarter får ut sina ungar, en avdunstning som kompenseras vid nästa vårflood. Det är osannolikt med en översvämning, skulle det bli för mycket vatten i Klarvattendammen kommer avrinning att ske genom det nyuppförda diket som är inritat med rött i figur 3.

2. Klarvattendammens betydelse

Klarvattendammen har en viktig funktion för djur- och fågellivet i området.

2.1 Fågelliv

Förutom för Sångsvanen, som redan nu bildat par, är Klarvattendammen ett eldorado för våra doppingarter. Åtminstone tre av dessa har årligen besökt dammen och även häckat, det gäller Svarthakedopping, Gråhakedopping och Smådopping. Därutöver finns sothöns och mera sällsynt Årta samt en mängd sångare som är typiska för vassrika sjöar. Sävsångare och Rörsångare och andra mer sällsynta arter häckar i vassfältet. Flyttfåglar har här haft en bra rastplats. Den fågelart som utmärker sig är Gråhakedoppingen.

Gråhakedoppingen häckar i grunda näringsrika slättsjöar, i vikar vid större sjöar, i våtmarker, dammar, i vikar i älvar och åar och andra inlandsvatten, som ofta är

Folkpartiet Liberalerna	Styrdokument #S0147 Klarvattendammen, 2015-04-07	Sid 4(6)
--------------------------------	---	----------

mindre än 3 ha och grundare är 2 meter, och som har mycket uppstickande vattenväxter som vass och dylikt. Den föredrar vatten belägen i skogsmark och längre norrut i buskmark på tundra. För Klarvattendammen har noterats:

(Uppgifter från Lasse Ahlgren):

2000 Gråhakedopping 5 par 9 ungar

2001 Gråhakedopping 5 par 4 ungar

2003 Gråhakedopping 4 par 4 ungar

2004 Gråhakedopping 4 par 8 ungar

2005 Gråhakedopping 3 par 3 ungar

2012 Gråhakedopping 2 par och okänt antal ungar.

I Sverige finns det två huvudområden där Gråhakedoppingen häckar. Ett sydligt i Skåne och ett nordligt i Norrbottens och Västerbottens kustland. Och därutöver i den Klardamm som här avhandlas.

Figur 4: Gråhakedopping

Figur 5: Svarthakedopping

Figur 6: Smådopping

Folkpartiet Liberalerna	Styrdokument #S0147 Klarvattendammen, 2015-04-07	Sid 5(6)
--------------------------------	---	----------

2.2 Däggdjur

Det finns en promenadväg för uttern längs Karmdammens utflöde. Det har gjort att det anlagts utterövergångar vid såväl väg 292 som Dannemoravägen även om skyltarna vid väg 292 tydligen har stulits utan att den som ska ha tillsyn upptäckt det.

Vad har då uttern för ställning? I Sverige är den rödlistad som sårbar (VU) och helt fridlyst sedan 1969. För att försöka rädda arten i Sverige har ett åtgärdsprogram tagits fram av Naturvårdsverket.

Figur 7: Utter

Att uttern finns på plats har konstaterats av Fredie Eriksson som vid Dalån hittat spilling på en sten, en markering som uttrarna gör.

Figur 8: Utterbajs

2.3 Människan

Klarvattendammen finns i ett rekreationsområde för lokalbefolkningen. Cykel- och gångvägen mellan Österbybruk och Dannemora är ett mycket populärt promenadstråk. För ett antal år sedan fanns ett fågeltorn som några illvilliga satte eld på, något som lokalbefolkningen bara kan sörja.

3. Klarvattendammens status

I en vattendom fastställer hur mycket vatten som får eller måste tappas ur en sjö, genom en damm eller vattenkraftverk och inom vilka gränser dessa vattenstånd måste

Folkpartiet Liberalerna	Styrdokument #S0147 Klarvattendammen, 2015-04-07	Sid 6(6)
--------------------------------	---	----------

ligga och under vilken tid dessa värden gäller. En vattendom kan också fastställa det maximala djupet på diken och kanaler.

Klarvattendammen saknar vattendom vilket hänger samman med att den gamla gruvan hade ansvaret för den.

Dammen såldes av kommunen till den nuvarande gruvan, som självklart inte har något som helst intresse av dammen. Att dammen ägs av nuvarande gruvan hindrar inte, enligt Länsstyrelsen, att kommunen ser till att få till stånd en vattendom.

Figur 9: Dalån

En öppning av det som aningslöst täppts till skulle leda till att vårfloden fick tillfälle att fylla dammen med det livgivande vatten som krävs för att inte döda landskapet.

4. Åtgärd

Tillsammans med företaget Ola Gustafssons Åkeri AB har jag gjort mätningar på plats och funnit att vad som behövs är att gräva en 90 m långt dike som sluttar ut mot dammen. Enligt Ola Gustafssons bedömning skulle det komma att kosta mellan 8 000 och 10 000 kr.

Det enda som återstår att utreda är ägande- och ansvarsförhållanden.

Christer Bohlin [Fp]

Underlag gällande motioner om vattensystemet i Dannemora - Österbybruk samt Klarvattendammen

Östhammars kommun har fått in två motioner rörande vattenmiljön i området kring Dannemora/Österbybruk. Båda motionerna för fram önskemål om förbättrad vattenkvalitet i området och yrkanden på åtgärder för att uppnå detta.

Åtgärder för att förbättra vattenmiljön i Dannemorasjöns vattenområde Kerstin Dreborg (MP), daterad 9 december 2014

Yrkande att bygg- och miljönämnden får i uppdrag att:

- utreda vilka vattendomar som gäller i Dannemorasjöns vattenområde.
- utreda hur ansvaret för regleringen fördelas mellan kommun, större markägare och gruvdriftföretag.
- upprätta en plan för att säkerställa jämna flöden inom Dannemorasjöns vattenområde.
- anordna en fördämning i Dannemorasjöns södra utlopp.

Motion gällande Klarvattendammen i Dannemora Christer Bohlin (FP), daterad 12 mars 2015

Yrkande att:

- möjligheterna för att höja vattennivån i Klarvattendammen i Dannemora utreds.
- att möjligheterna att söka bidrag för utredning och tänkbara åtgärder från instanser i Sverige och EU undersöks.

HANTERING AV ÄRENDET

Kommunfullmäktige har givit Kommunstyrelsen i uppdrag att bereda ärendet. Strategi-enheten har sammanställt yttranden från Tekniska kontoret, Strategienheten och Upplandsstiftelsen. Kommunstyrelsen har beslutat att besvara de båda motionerna tillsammans, då de berör samma vattensystem.

UNDERLAG

Strategienheten bedömer att inkomna motioner väl beskriver komplexiteten i områdets vattenregim. Österbybruk-Dannemora vattenråd, Föreningen Fyris Östra källor, Fyrisåns vattenförbund och Östhammars kommun har under flera år varit överens om att vattenkvaliteten behöver förbättras i området. Flera studier har genomförts av konsulter och av studenter från Uppsala universitet. Möten har hållits med markägare, dammägare, Länsstyrelsen och andra aktörer.

Berörda vattenområden

Motionsställarna beskriver två delar av området och yrkar på åtgärder inom dessa; Dannemorasjön och Klarvattendammen. Områdena skiljer sig delvis åt, då Dannemorasjön är en naturlig sjön, om än påverkad av regleringen uppströms samt den omfattande markavvattning som genomförts under åren, för att komma åt värdefull odlingsmark. Dannemorasjön är en viktig fågelsjö och har rekreationsvärden. Klarvattendammen är istället en damm som ursprungligen skapats för gruvverksamhetens ändamål, men som genom åren fått natur- och rekreationsvärden. Båda vattenområdena påverkas av hur regleringen sköts i hela dammsystemet, men också av fysiska förändringar i omgivande markområden och övergödning.

Östhammars kommun har deltagit på möten med Österbybruk-Dannemora vattenråd och också fått in ytterligare önskemål om åtgärder inom andra delar av vattensystemet. Det rör bl.a. regleringar av dämmen och röjning av växtlighet på vallar. Frågan bedöms därmed beröra hela vattensystemet.

En större del av vattenområdet regleras via en vattendom. Alla åtgärder som genomförs måste följa vattendomen. Delar av området omfattas dock inte av vattendomen, bland annat Klarvattendammen.

Inkomna yttranden samt åtgärdsprogram för vatten

Tekniska förvaltningen har yttrat sig gällande yrkanden om åtgärder för Dannemorasjön (bilaga 1). Upplandsstiftelsen har yttrat sig gällande båda motioner (bilaga 2). Strategienheten vill också belysa pågående och kommande åtgärdsprogram enligt vattendirektivet, beslutade av Vattenmyndigheten (bilaga 3). Där sammanställs åtgärdsförslag som ska leda till bättre vattenkvalitet i hela avrinningsområdet. I dessa sammanhang finns Österby-Dannemora vattenområde som en del av hela Fyrisåns avrinningsområde.

Resurser

De yrkanden som föreslås i inkomna motioner skulle kräva både personella och ekonomiska resurser för kommunen. Det finns möjlighet att se över möjliga bidrag för åtgärder, t.ex. via LOVA (Lokala vattenvårdsmedel), Landsbygdsprogrammet, Upplandsbygd Lokalt ledd utveckling (LLU) och regionala EU-fonder. Östhammars kommun upplever dock att de under de senaste åren varit svårt att få finansiering till konkreta åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten och har upprepade gånger påpekat detta både till Länsstyrelsen i Uppsala län och till Vattenmyndigheten.

Genomförda åtgärder

Östhammars kommun har på förslag från Hans Gustavsson (C) under vårvintern 2015 bjudit in till möte gällande regleringen enligt vattendomen (bilaga 4). På mötet deltog förutom tjänstemän från Östhammars kommun även Österbybruk Dannemora vattenråd, BillerudKorsnäs (förvaltare av skog åt Bergvik) och genom hans Gustavsson även Fyrisåns vattenförbund. På mötet slogs fast ett antal åtgärder som ska göras för att förbättra regleringen och minska bevaxningen på vissa av vallarna i dammsystemet.

Kommunstyrelsen har under vårvintern 2015 även beslutat att delta i samarbetsprojektet Mälaren – en sjö för miljoner. Genom att delta i denna sammanslutning ges vi möjligheter att kunna ta del av eventuella EU-medel som under våren 2015 söks inom ett projekt som benämns LIFE IP North Baltic. Huvudsökande för dessa medel är Vattenmyndigheten i Norra Östersjön och projektet siktar på att få medel för att genomföra åtgärder enligt åtgärdsprogram och förvaltningsplan för hela Norra Östersjöns vattendistrikt. Kommunen hoppas att vi genom att delta i projektet får möjlighet att ta del av medel inom EU för vattenfrågor.

UNDERLAG TILL YRKANDEN

Baserat på inkomna motioner, yttranden, åtgärdsprogrammet enligt Vattendirektivet och deltagande på tidigare möten lämnar Strategienheten följande underlag för yttranden i motionerna:

- **Yrkande gällande utredning av vattendomar**
Det finns tidigare utredningar kring vilka vattendomar som gäller i Dannemorasjöns vattenområde. Dessa finns hos tekniska förvaltningar och bör förmedlas till motionsställaren.
- **Yrkande att utreda ansvaret för regleringen**
Östhammars kommun har under vintern/våren 2015 påbörjat en dialog gällande regleringen med de som har ett utpekat ansvar för någon del av regleringen i området. Ett första möte har hållits och åtgärdsförslag diskuterats. Då framgick det tydligt vilka aktörer som har ansvar för olika delar i regleringen. Behov av åtgärder lyftes på mötet och har påbörjats, som att rensa en kanal och undersöka möjligheten att röja några av vallarna. Vi föreslår att dialogen och eventuella fortsatta behov att förtydliga ansvar för regleringen fortsätter i det forum som påbörjats. En återrapportering bör ske till Vattenrådet.
- **Yrkanden för plan för Dannemorasjöns vattenområde samt fördämning i Dannemorasjön**
Vi föreslår att Östhammars kommun sätter av resurser för att under hösten 2015 bilda en förvaltningsövergripande arbetsgrupp med uppdrag att hålla en dialog med Vattenrådet och andra intressenter. Utifrån denna dialog kan åtgärdsförslag för Dannemorasjöns vattenområde sammanställas, i syfte att se vad som är möjligt att genomföra i närtid och vad som kräver mer resurser och tid. Med en sådan sammanställning blir gemensamma prioriteringar mellan alla aktörer tydligare och kommunen kan bidra där det är möjligt. Förslagsvis inleds dialogen med ett möte där Anders Larsson, limnolog och tidigare vd för Fyrisåns vattenförbund, inbjuds att delta.
- **Yrkanden gällande Klarvattendammen**
Den fysiska åtgärden i sig, att öppna upp så att vattennivån i Klarvattendammen höjs, troligtvis inte skulle kräva så mycket resurser. Däremot behöver det utredas om åtgärden kräver en förändring av vattendomen. Tekniska förvaltningen har meddelat att även om Klarvattendammen inte ingår i befintlig vattendom, kan en sådan åtgärd påverka övriga vattensystemet så att vattendomen måste omprövas. Därför krävs en juridisk och limnologisk utredning av detta först. Östhammars kommun kan ta kontakt med Vattenmyndigheten, Länsstyrelsen och andra regionala och nationella organisationer för att undersöka möjligheter till bidrag för finansiering av en sådan utredning. Kommunen vill betona vikten av att ta in synpunkter från Vattenrådet, som arbetar med hela vattensystemet.

- **Övriga synpunkter**

Vattenområdet i Österbybruk-Dannemora är stort och komplext. Därför bedömer Strategienheten att ovanstående förslag skulle kräva delaktighet från flera förvaltningar inom kommunen (Tekniska, Strategienheten, Bygg- och miljö samt Kultur och fritid), men det förutsätter också ett aktivt deltagande från lokala föreningar och organisationer eftersom vissa åtgärder inte ligger under kommunens rådighet eller åtagande att genomföra.

Strategienheten bedömer att vissa av åtgärdsförslagen kommer att handla om större utredningar av både juridik och vattenhydrologi och kräver ekonomiska resurser för konsultstöd. Andra delar/åtgärdsförslag kan eventuellt genomföras genom ansökningar av mindre bidrag och med lokal medfinansiering - och därmed komma igång snabbare.

BILAGOR:

1. Yttrande Tekniska förvaltningen
2. Yttrande Upplandsstiftelsen
3. Förslag till Åtgärdsprogram för Vattendirektivet 2016-2019
4. Mötesanteckningar från möte gällande reglering inom Österbybruk- Dannemora vattenområde

Marie Berggren
chef strategienheten

Camilla Andersson
miljösakkunnig

Yttrande över motion angående åtgärder för att förbättra vattenmiljön i Dannemora vattenområde

Kerstin Dreborg har i en motion föreslagit att

- en utredning ska göras vilka vattendomar som gäller i Dannemorasjöns vattenområde.
- hur ansvaret för regleringarna fördelas mellan kommunen, större markägare och aktuellt gruvdriftföretag.
- upprätta en plan för att säkerställa jämna flöden inom Dannemora sjöns vattenområde
- en fördämning ska anordnas i en förlängning av Dannemorasjöns utlopp

Vattensystemet och dammarna i Dannemorasjöns vattenområde är komplext och det finns många olika intressen kring vilka vattennivåer som ska råda och intressena är inte alltid förenliga med varandra.

Uppbyggnaden av dammarna och regleringarna är gjorda för att tillgodose tidigare gruvdrifts behov. Dagens gruvdrift använder inte någon del i vattensystemet. Även om dammarnas funktion har förändrats så gäller de gamla vattendomarna fortfarande och regleringen utförs efter dem.

Vattendomarna finns sedan tidigare sammanställda bl.a. i PM angående reglering av Dannemorasjön från 1998. Kommunen övertog ansvaret för reglering av dammarna i samband med nedläggningen av gruvan 1992. Kommunen ansvarar och sköter i dag regleringarna för Slagsmyren, Stordammen, Oppdammen, Herrgårdsdammen och Sågdammen. Flera av dammarna har fasta dämmen där vattennivåerna inte kan regleras. Harvikadammen sköts av skogsbolagen och fiskeföreningen. För Klardammen finns ingen gällande reglering, fastighetsägaren Dannemora förvaltnings AB (nuvarande gruvdrifts fastighetsbolag) ansvarar för vattenområdet.

För en förändring av vattennivåerna och regleringarna i dammarna krävs ett nytt tillstånd av Mark- och miljödomstolen. De naturliga årstidsfluktuationerna och hydrologin göra att det är svårt eller omöjligt att helt jämna ut flödena även om regleringsförhållandena ändras. En grupp studenter på SLU gjorde 2012 en utredning med en modellberäkning och tittade på om det var möjligt att få ett högre medelvattenstånd i Dannemorasjön och samtidigt undvika översvämning under stora vårfloder genom att ändra regleringarna. Resultatet i deras studie var att en höjning av medelvattenståndet i Dannemorasjön inte gick att åstadkommas med annan reglering utan att orsaka översvämning. Det fanns dock en del osäkerheter kring beräkningarna. Utredningen visar i vart fall att vattensystemet är komplext och det inte finns någon enkel lösning som tillgodoser alla önskvärda

intressen. De naturliga variationerna i tillrinningen i förhållande till möjligheten att regla flödena och nivåerna i dammarna gör att vattennivåerna i Dannemorasjön kommer att variera. En ansökan om ett nytt tillstånd kräver att omfattande utredningar och undersökningar görs av hur flödena ska regleras och konsekvenserna av föreslagna ändringar. Det är tveksamt om nyttan av det som går att åstadkomma med rimliga ekonomiska insatser är tillräckligt stort för att motivera en förändring av tillstånden.

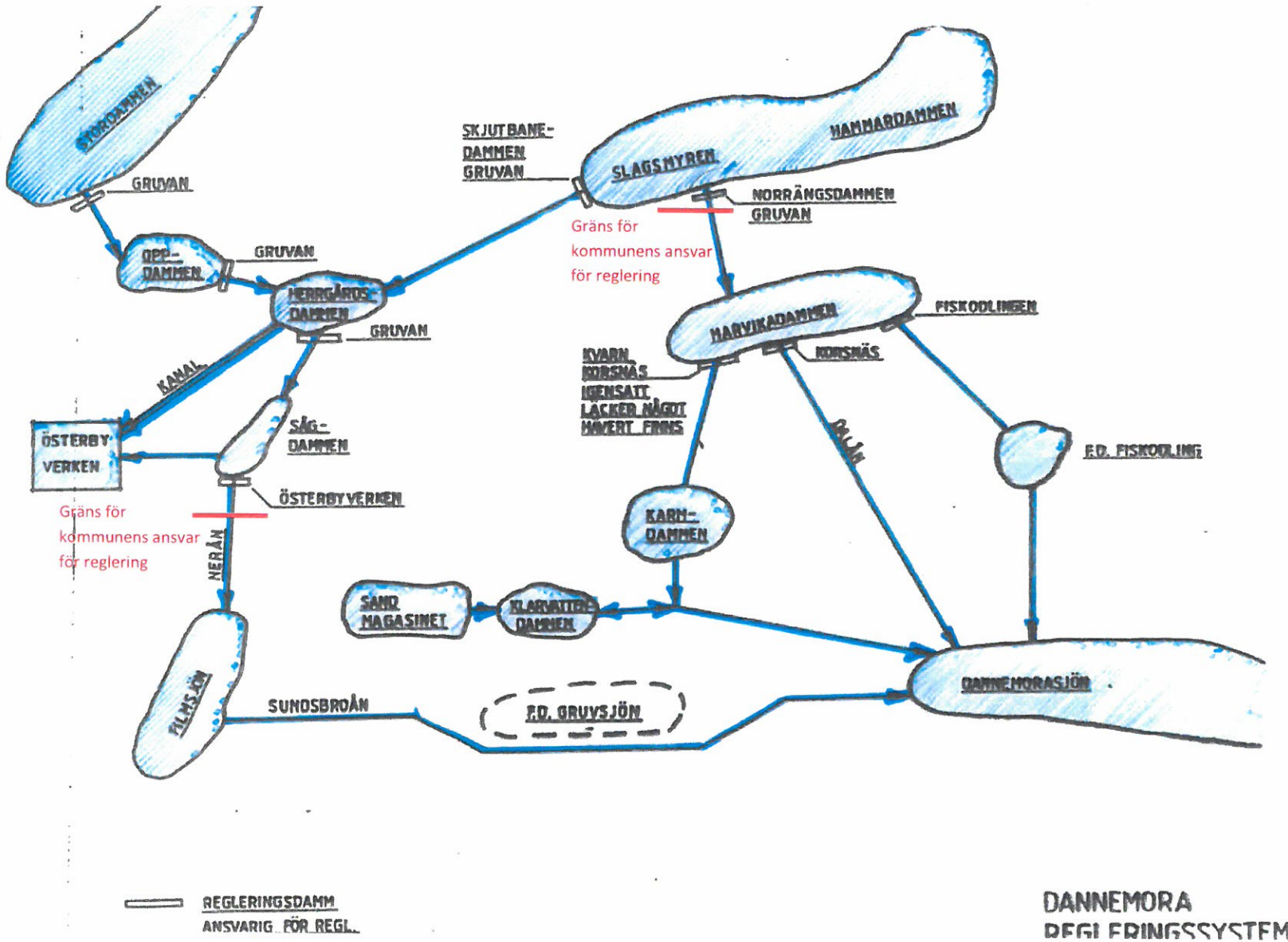
Det har gjorts flera utredningar kring möjligheten att anlägga ett dämme i Dannemorasjöns södra del. Med en fördämning kan lågvattenståndet höjas men detta medför också att högvattenståndet höjs med översvämningar som följd. Anläggningkostanden skulle enligt en översiktlig beräkning från 1998 vara ca 3 Mkr. Skulle ett dämme vara aktuellt i dag krävs dock ytterligare utredningar samt ett nytt tillstånd från Mark- och miljödomstolen. Ett nytt tillstånd kan medföra skadeståndskostnader för översvämningar vid höga flöden. Innan beslut om ett dämme bör det också utredas om fördämningen och en höjning av vattennivån verkligen skulle leda till att Dannemorasjöns ekologiska status skulle förbättras enligt kriterierna i vattendirektivet.

Tekniska kontoret

Annika Bexelius
Teknisk chef

BILAGA

Översikt över vattensystemets reglering

Ingemarsson, Kersti

Från: Johan Persson <johan.persson@upplandsstiftelsen.se>
Skickat: den 4 maj 2015 16:02
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: Andersson, Camilla; Tomas Loreth; Björn-Gunnar Lagström; Frida Hermanson; Martin Amcoff
Ämne: Angående vattenregimen i Dannemorasystemet

Till Kommunstyrelsen i Östhammars kommun

Upplandsstiftelsen har fått ta del av två skrivelser angående vattenregimen i Dannemorasystemet. Den ena föreslår att Östhammars kommun utreder vilka vattendomar som finns, hur regleringsansvaret fördelar sig på olika aktörer, att kommunen upprättar en plan för att säkerställa jämna flöden i området samt låter uppföra ett dämme i Dannemorasjöns utlopp. Den andra motionen föreslår att möjligheterna att höja vattennivån i Klarvattendammen i Dannemora utreds.

Upplandsstiftelsen ser positivt på förslagen i skrivelserna och anser det angeläget att ta fram en utredning kring hur vattenregimen i Dannemoraområdet ska skötas/förändras för att gynna naturmiljöerna på bästa tänkbara sätt. I samband med denna utredning bör man se över möjligheterna att utöka arealen våtmarker i Fyrisåsystemet för att öka den magasineringseffekten. Stiftelsen anser att en sådan utredning bör göras av lämplig konsult med kompetens i frågan. Upplandsstiftelsen är medveten om att frågan är komplicerad då flera olika intressenter berörs av vattenregimen i området.

Upplandsstiftelsen har nyligen tillfrågat Anders Larsson, tidigare vd på Fyrisåns vattenförbund, numera verksam på Tyréns AB, om vad han anser bör göras med vattenregimen i Dannemoraområdet. Han anser att det viktigaste är att se över hur vattnet leds mellan dammarna/sjöarna samt ge förslag på en bättre reglering vilket minskar risken för kvävning av fisk i Dannemorasjön. En sådan utredning om ändrad vattenregim kräver med stor sannolikhet ändrade vattendomar.

Skulle det finnas en enighet bland markägare m fl skulle en höjning av vattennivån i Dannemorasjön kunna övervägas.

Tyréns är exempel på en firma som kan göra utredningar av den typ som nämns ovan.

Mvh

Johan Persson, Tomas Remén Loreth och Frida Hermanson

--

Johan Persson
Upplandsstiftelsen
Tel 070-586 82 36
e-post: johan.persson@upplandsstiftelsen.se

FAKTURAADDRESS

Upplandsstiftelsen
FE 81
Box 6363
751 35 UPPSALA
Ref nr: US3300006

Svar på motion från Kerstin Dreborg (MP) 2014.12.09 angående vattenmiljö i Dannemorasjöns vattenområde och Christer Bohlin (FP) 2015.03.12 gällande Klarvattendammen

Dreborg och Bohlin lyfter i sina respektive motioner viktiga frågor, gällande vattensystemet i Dannemora – Österbybruk. Som synes i de tre bifogade yttrandena, är frågeställningarna mycket komplexa. Komplexiteten består av :

- Legala aspekter: gällande vattendomar vilket tvingar ansvariga att hålla lagstadgade vattennivåer.
- Vilka aktörer kan/bör ta sig rätten att agera i andras intresse i dessa frågor? Vad är den juridiska statusen för Vattenrådet?
- Äganderettsfrågor: Vilka mark och vattenägare berörs av olika åtgärder?
- Nyttjade frågor: Vilken är den pågående och framtida markanvändningen?
- Biologisk mångfald: Vilka biologiska värden finns och kan komma att finnas i framtiden?
- Finansieringsfrågor: Vem eller vilka ska/kan finansiera eventuella förändringar i vattenregimen i området?

Det är viktigt att klargöra att Östhammars kommun i dagsläget inte kan åta sig att driva de av motionärerna önskade projekten. Det ansvar som åläggs kommunen av beslutade vattendomar, ska naturligtvis skötas enligt dessa. Däremot kommer Östhammars kommun att understödja initiativ som tas av enskilda, föreningar och/eller vattenrådet samt organisationer som Upplandsstiftelsen och Fyrisåns vattenförbund. Stödet kan bestå av hjälp med att söka medel, förmedla kontakter, bistå med viss sakkunskap och liknande i enlighet med skrivelsen från Strategienheten. Det ligger för närvarande inte inom det kommunala åtagandet att driva projekt i enlighet med motionärernas önskemål. Till detta kommer ett stort mått av osäkerhet omkring vad Vattendirektivet kommer att medföra för de olika intressenterna i vattensystemet. Gällande Klardammen finns i dagsläget dessutom betydande oklarheter när det gäller Dannemora Minerals konkurs och framtida ansvar och åtaganden.

Östhammar 2015.05.11

Margareta Widén-Berggren (S)

Jacob Spangenberg (C)

Kommunalråd

Kommunalråd